Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2012

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

DÉ hAOINE, 8 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 - 12.20

Scrúduimhir

Don Scrúdaitheoir amháin

Cuid a hAon Ceisteanna Gearrfhreagra	**Marc Iomlán**	**Scr. Comh.**	**Scr. Ach.**	**Comh. Ach.**
Ceist 1				
Ceist 2				
Ceist 3				
Ceist 4				
Ceist 5				
Ceist 6				
Ceist 7				
Ceist 8				
Ceist 9				
Ceist 10				
Ceist 11				
Ceist 12				
Marc Carnach				
Marcanna Dícheadaithe				
Marc Glan				

Nóta: Ná déan dearmad an páipéar seo a thabhairt ar ais i dteannta do fhreagarleabhair nó caillfear marcanna.

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 80 MARC

Freagair **DEICH** gceist.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SNA SPÁSANNA ATÁ ANN DÓIBH

1. Tírghnéithe Oighreacha

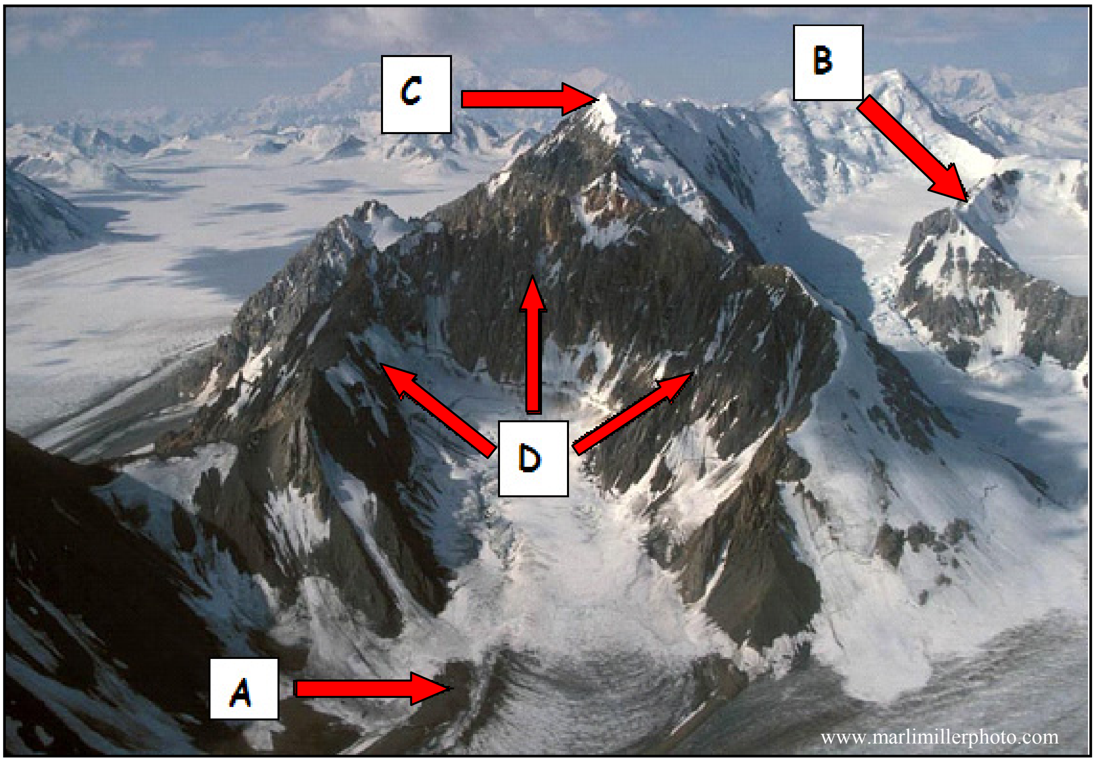

Scrúdaigh an t-aerfótagraf thuas.
Sa tábla thíos, meaitseáil gach ceann de na litreacha **A** go **D** leis an tírghné cheart ón liosta seo a leanas:

Droimnín **Moiréan cliathánach** **Fiord**

Coire/Com/Soirc **Airéit** **Adharc phirimidiúil**

Litir	Tírghné
A	
B	
C	
D	

[8m]

2. Tírghnéithe

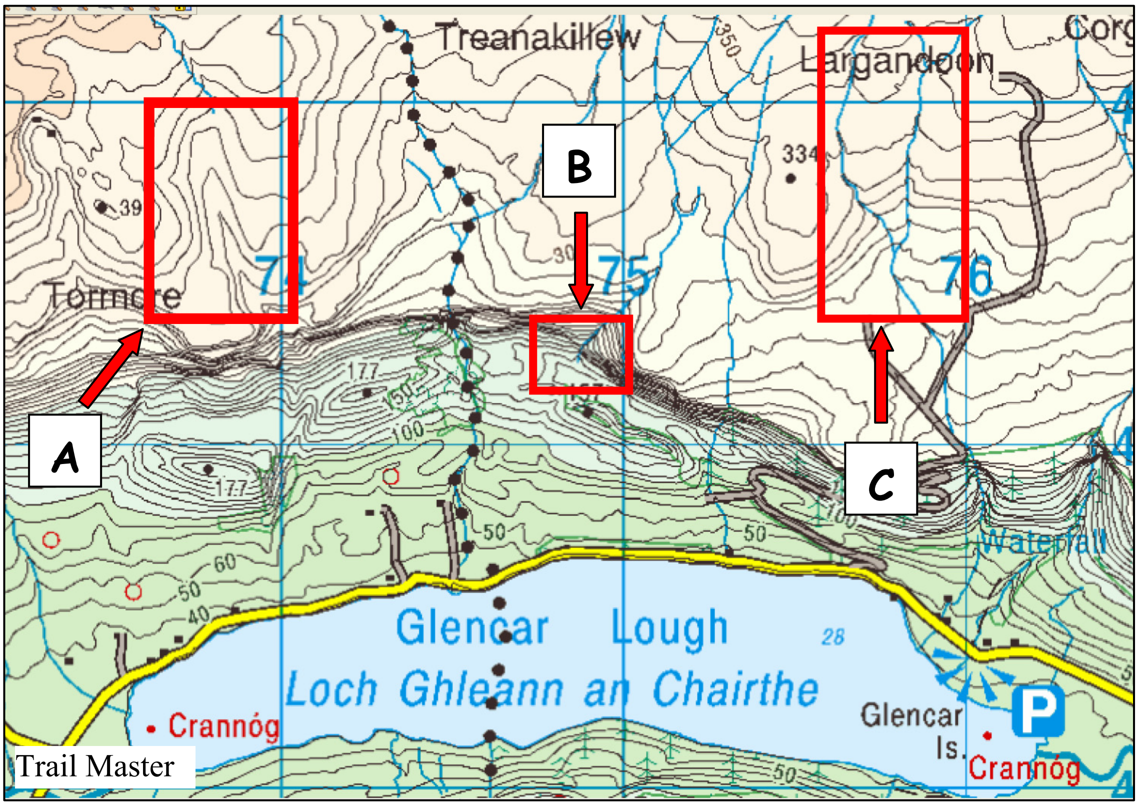

Scrúdaigh an tsliochtléarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis thuas agus freagair na ceisteanna seo a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A** go **C** leis an ngné cheart sa tábla thíos.

Gné	Litir
Gleann abhann tirim	
Draenáil chraobhach	
Poll slogaide	

(ii) Tugann an gleann abhann tirim agus an poll slogaide, ar an tsliochtléarscáil thuas, fios dúinn go bhfuil cineál carraige atá coitianta in Éirinn le fáil anseo. Ainmnigh an charraig.

____

[8m]

3. **Cairt Aimsire**

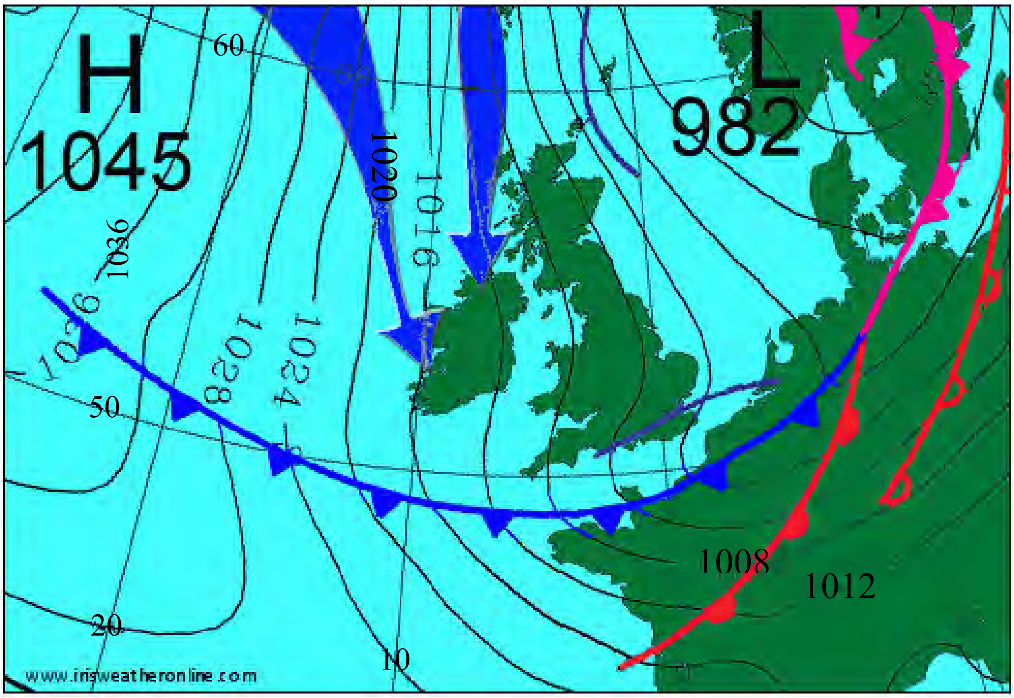

Scrúdaigh an chairt aimsire thuas.
Cuir tic sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor no bréagach atá gach ráiteas díobh seo a leanas.

(i) Tá aershreabh fhuar aduaidh os cionn na hÉireann. Fíor ☐ Bréagach ☐

(ii) Tá fronta fuar os cionn chósta thuaidh na Fraince. Fíor ☐ Bréagach ☐

(iii) Tá frithchioclón os cionn Chríoch Lochlann. Fíor ☐ Bréagach ☐

(iv) Is é an t-aerbhrú is gaire do Dhomhanleithead 60° ó Thuaidh agus Domhanfhad 20° Siar ná 1032 heicteapascal/milleabar. Fíor ☐ Bréagach ☐

[8m]

4. Struchtúr Bolcáin

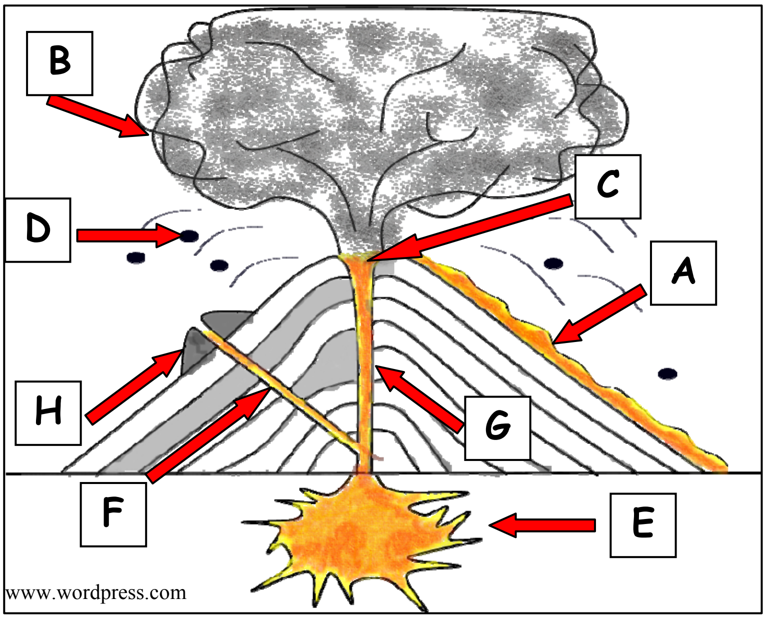

Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A** go **H** sa léaráid thuas leis an ngné bholcánach cheart sa tábla thíos.

Gné	Litir
Craos	
Cráitéir	
Scamall Luaithreamháin	
Cón tánaisteach / cón paraisíte	
Sreabhadh laibhe	
Seomra magma	
Cnapanna laibhe / cnapanna bolcánacha	
Fo-chraos	

[8m]

5. **Teicteonaic Phlátaí**

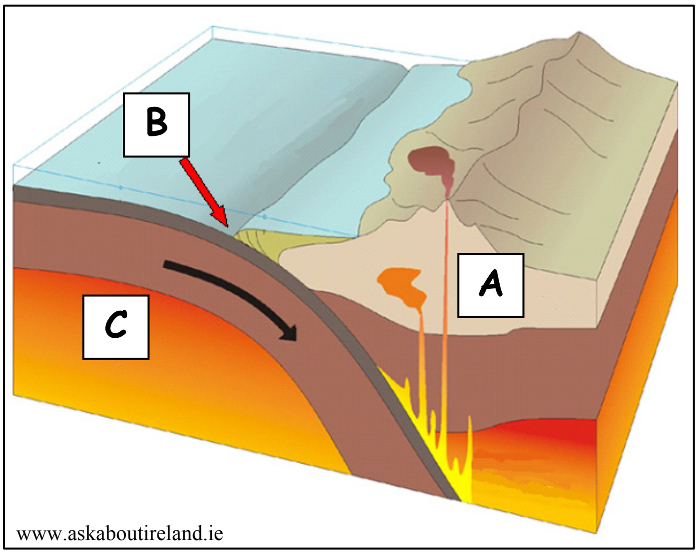

Scrúdaigh an léaráid thuas a thaispeánann teorainn phlátaí agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Ainmnigh an cineál teorainn phlátaí a thaispeántar thuas. ____________________

(ii) Ainmnigh an cineál pláta ag **A**. ____________________

(iii) Ainmnigh an próiseas atá ar siúl ag **B**. ____________________

(iv) Ainmnigh an chuid den mhaintlín ag **C**. ____________________

[8m]

6. **Réigiúin**

(i) Scrúdaigh an tábla thíos. Meaitseáil an cineál réigiúin leis an sampla san Eoraip is fearr a mheaitseálann é agus scríobh an litir cheart sa spás a thugtar i ngach cás.

Litir	Cineál Réigiúin
A	Réigiún comhaeráide
B	Príomhchathair uirbeach
C	Réigiún geomoirfeolaíoch
D	Réigiún teanga

Sampla san Eoraip	Litir
Machaire Láir na hÉireann	
An Vallúin	
An Mheánmhuir	
Beirlín	

(ii) Sainmhínigh go hachomair gach ceann de na cineálacha réigiún thíos:

Réigiún imeallach ____

____

Réigiún riaracháin ____

____

[8m]

7. Próisis Fhisiceacha

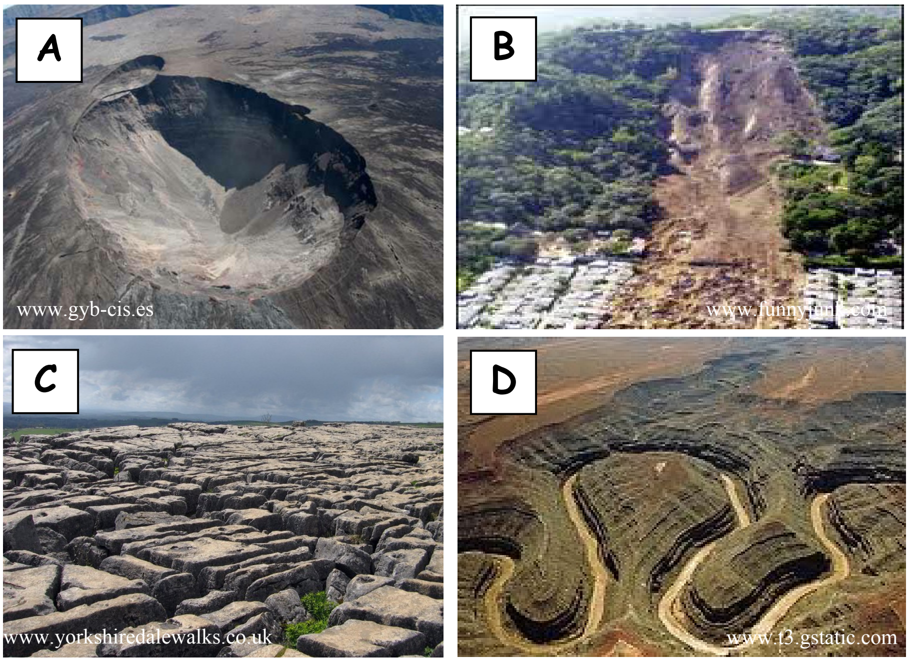

Scrúdaigh na fótagraif thuas agus freagair na ceisteanna a leanas sa tábla thíos.

(i) Cuir an litir cheart isteach sna spásanna thíos chun gach fótagraf thuas a mheaitseáil leis an gcur síos ceart.

(ii) Luaigh cé acu ceann de na próisis ar an liosta thíos is fearr a mheaitseálann an próiseas atá ar siúl i ngach ceann de na fótagraif thuas:

- Gníomhaíocht bholcánach
- Síonchaitheamh ceimiceach
- Ollghluaiseacht
- Ardú teicteonach.

Cur síos ar an bhfótagraf	(i) **Litir**	(ii) **Próiseas ag gníomhú**
Lúb ghearrtha		
Sciorradh talún		
Caildéara		
Pábháil aolchloiche		

[8m]

8. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Agus an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á n-úsáid agat, scríobh an freagra ceart ar gach ceann acu seo a leanas sa spás a thugtar.

(i) Ainmnigh uiscebhealach saorga **amháin** atá le feiceáil ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

____

(ii) Cad iad na seaniarsmaí atá le fáil ag na tagairtí eangaí a leanas?

G 946 037____________________ M 906 950________________________

(iii) Ainmnigh an ghné den sil-leagan oighreach a fhaightear i gcearnóg eangaí M 94 95.

____

(iv) Scrúdaigh treocht na haise fada sa ghné a ainmníodh i gcuid (iii) thuas.
Cén treo ónar tháinig an oighearchlúid?

____

[8m]

9. Aerfótagraf agus Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Agus an t-aerfótagraf, an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á n-úsáid agat, scríobh an freagra ceart ar gach ceann acu seo a leanas sa spás a thugtar.

(i) Cuir in iúl cé acu atá an ráiteas a leanas fíor nó bréagach agus tic á chur sa bhosca ceart agat.

Tá eaglais a bhfuil cruth croise uirthi sa tulra ar clé san aerfótagraf.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(ii) Cén treo ina raibh an ceamara dírithe nuair a tógadh an t-aerfótagraf?

____

(iii) Ainmnigh an abhainn bheag lúbach sa chúlra ar clé san aerfótagraf.

____

(iv) Tabhair tagairt eangaí sé fhigiúr don phointe ina mbuaileann an abhainn a ainmníodh i gcuid (iii) thuas le hAbhainn na Sionainne.

____

[8m]

10. Léirléamh Satailíte

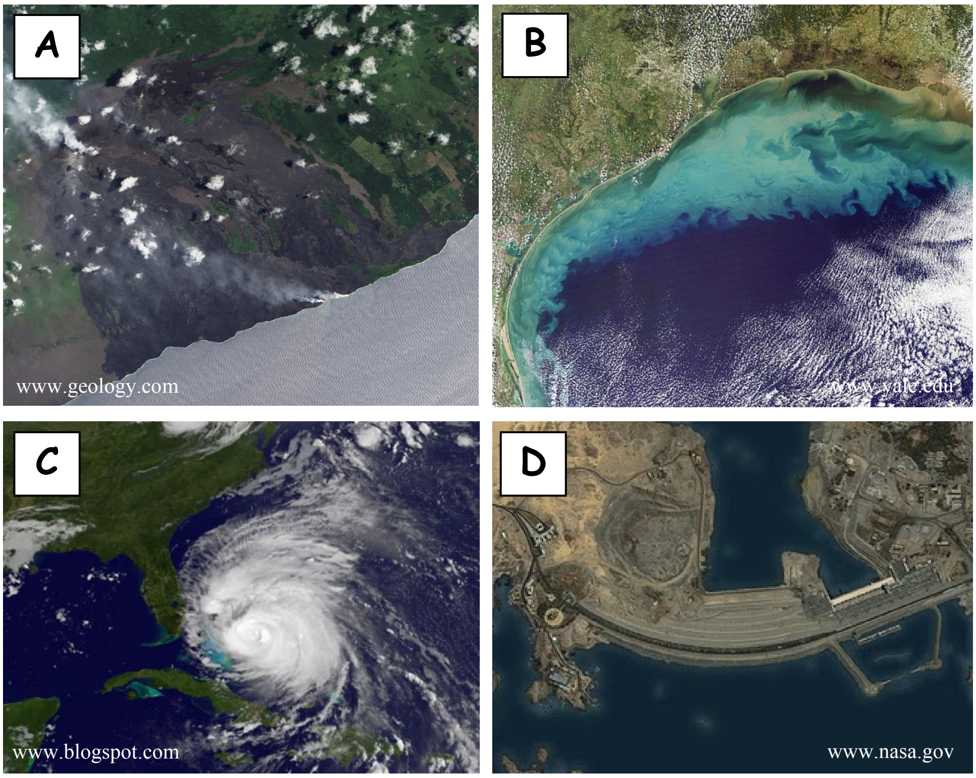

Scrúdaigh na híomhánna satailíte thuas.
Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A** go **D** leis an gcur síos ceart sa tábla thíos.

Cur Síos	Litir
Damba Aswan	
Hairicín	
Sreabhadh laibhe a tharla le déanaí	
Dríodar cósta	

[8m]

11. Daonra - Éire

An Daonra i gCeantair na nÚdarás Réigiúnach in Éirinn, 2006-2011

Údarás Réigiúnach	2006	2011	An t-athrú sa Daonra 2006-2011	
	Daoine	Daoine	Iomlán	Céatadán
An Teorainn	468,375	514,152	45,777	9.8
Baile Átha Cliath	1,187,176	1,270,603	**X**	7.0
An Lár-Oirthear	475,360	530,437	55,077	11.6
An Réigiún Lár Tíre	251,664	282,195	30,531	12.1
An Meán-Iarthar	361,028	378,410	17,382	4.8
An tOir-Dheisceart	460,838	497,305	36,467	7.9
An tIar-Dheisceart	621,130	663,176	42,046	6.8
An tIarthar	414,277	444,991	30,714	7.4
An Stát	4,239,848	4,581,269	341,421	8.1

Curtha in oiriúint ó Réamhthuairisc na Príomh-Oifige Staidrimh ar Dhaonáireamh 2011

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann an daonra i gceantair na n-údarás réigiúnach in Éirinn agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Cén t-athrú céatadánach a tháinig ar dhaonra an Stáit idir 2006 agus 2011?

____

(ii) Cén t-údarás réigiúnach ina raibh an t-athrú céatadánach ab ísle idir 2006 agus 2011?

____

(iii) Ríomh **X**, an t-athrú iomlán ar an daonra i gceantar údarás réigiúnach Bhaile Átha Cliath idir 2006 agus 2011.

____

(iv) Mínigh go hachomair cúis **amháin** gur sa Réigiún Lár Tíre a tharla an t-athrú céatadánach ba mhó idir 2006 agus 2011.

Cúis ____

____

[8m]

12. Léirléamh Grafaicí

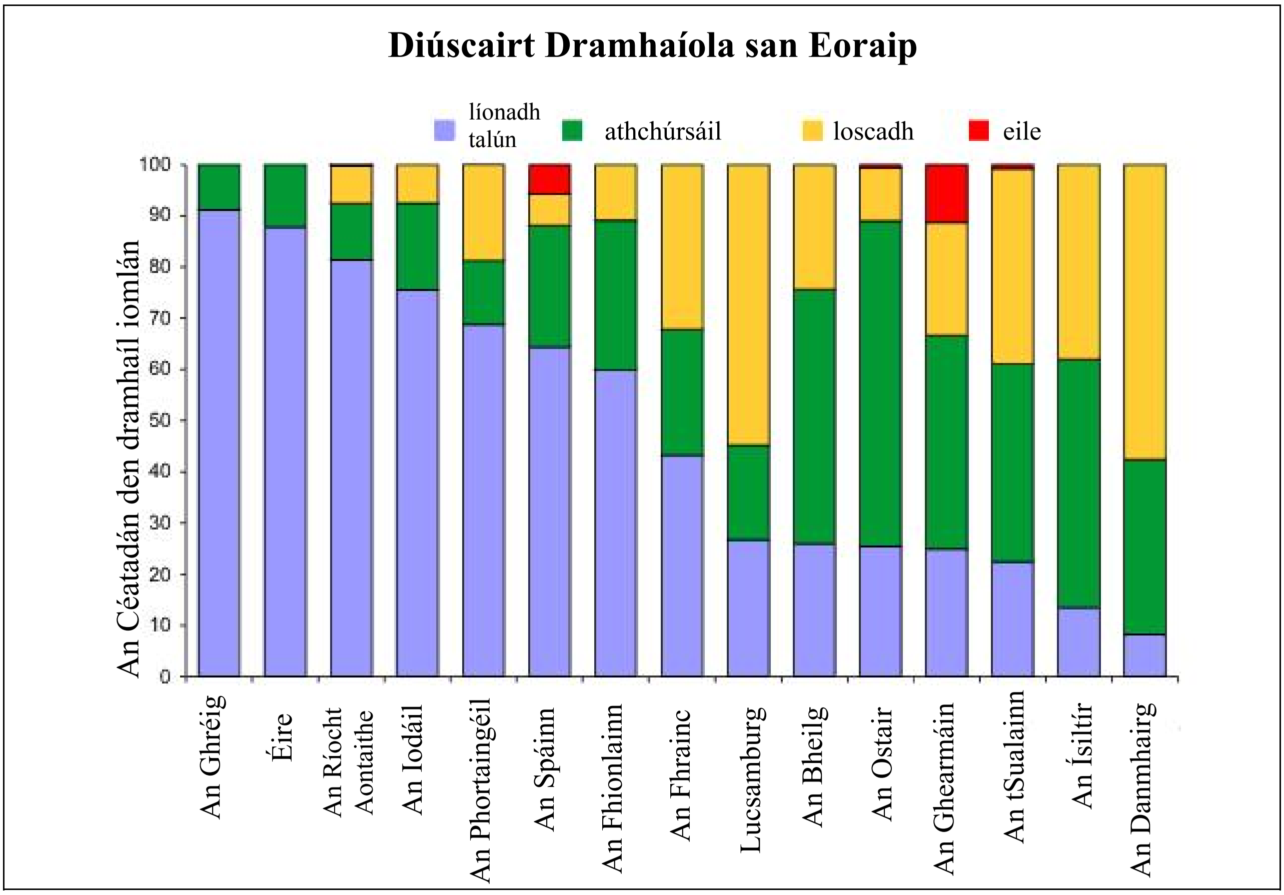

Curtha in oiriúint ó Oifig Staidrimh na gComhphobal Eorpach

Scrúdaigh an barraghraf thuas a thaispeánann modhanna a úsáideann roinnt tíortha san Eoraip chun dramhaíl a dhiúscairt, agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Cén tír nár chuir ach 60% den dramhaíl i líonadh talún?

____

(ii) Cén tír a rinne an céatadán ab airde den dramhaíl a athchúrsáil?

____

(iii) Cén tír a rinne an céatadán ab airde den dramhaíl a loscadh?

____

(iv) Luaigh cúis **amháin** nach bhfuil loisceoir dramhaíola in Éirinn faoi láthair.

Cúis ____

____

[8m]

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA agus AISTE – 320 MARC

Ní mór duit tabhairt faoi **CHEITHRE** cheist, mar seo a leanas:

- **DHÁ** cheist as **Roinn 1 – Croí-Aonaid**:
    - Ceist **amháin** as Ceist 1, 2 agus 3

      AGUS
    - Ceist **amháin** as Ceist 4, 5 agus 6
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 2 – Toghaonaid**
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 3 – Roghaonaid**

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR

ROINN 1 – CROÍ-AONAID

Ceist 1 go 6

NÍ MÓR duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist:

- **CEIST AMHÁIN** as **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach**

AGUS

- **CEIST AMHÁIN** as **Tíreolaíocht Réigiúnach**

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISICEACH

Ceist 1 go 3

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 1

A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Chora Droma Rúisc atá in éineacht leis an bpáipéar seo.
Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, leath an fhaid agus leath an leithid.
Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann acu seo a leanas:

- Cúrsa iomlán na habhann is mó
- An chraobh-abhainn (fo-abhainn) sa chúlra ar clé
- Aimsigh an cumar agus marcáil le X ar an tsracléarscáil é
- Droimnín.

[20m]

B. Carraigeacha Dríodair agus Carraigeacha Meiteamorfacha

Déan cur síos ar conas a fhoirmítear carraig dhríodair **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi **agus** mínigh go hachomair conas is féidir go n-iompófaí an charraig seo ina carraig mheiteamorfach.

[30m]

C. Creathanna Talún

Mínigh, agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu, conas a chabhraíonn teoiric na teicteonaice plátaí linn míniú a thabhairt ar dháileadh creathanna talún ar fud an domhain.

[30m]

Ceist 2

A. Teicteonaic Phlátaí – Creathanna Talún

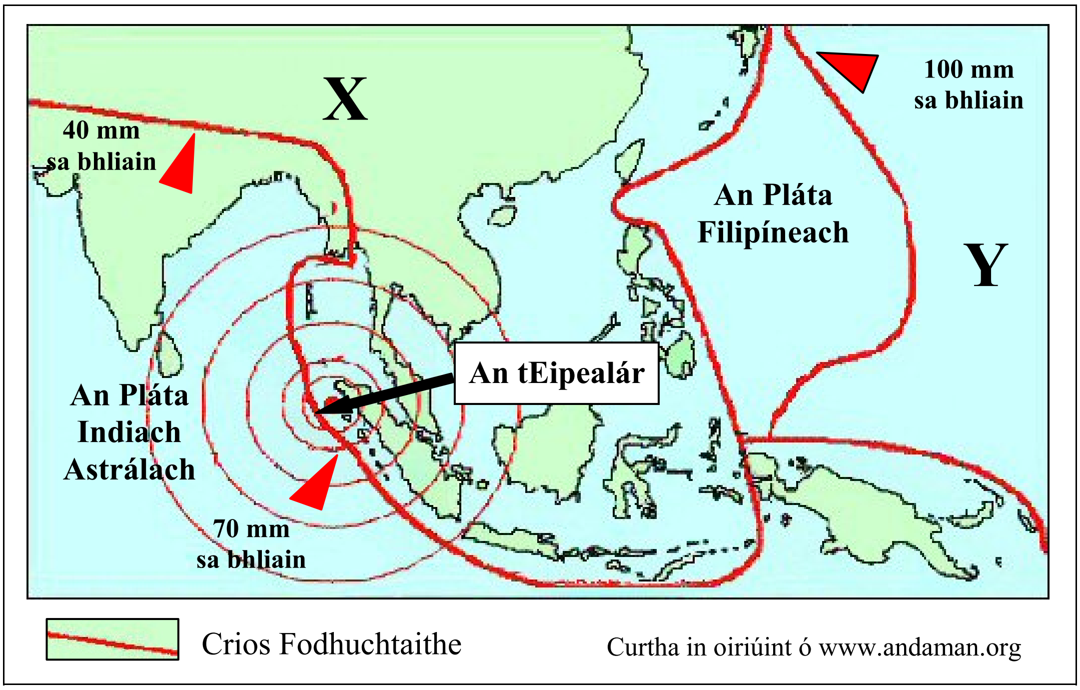

Scrúdaigh an léarscáil thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Ainmnigh na plátaí marcáilte **X** agus **Y**.

(ii) Cad é an mheánghluaiseacht bhliantúil a dhéanann an Pláta Indiach Astrálach?

(iii) Mínigh cad is brí leis an téarma ‘eipealár’.

(iv) Ós rud é gur amach ón gcósta atá eipealár an chrith talún a thaispeántar thuas, ainmnigh agus mínigh go hachomair an phríomhiarmhairt a bheidh ag an gcrith talún seo ar an bhfarraige.

(v) Ainmnigh **dhá** scála a thomhaiseann méid/déine crith talún.

[20m]

B. Forbairt Tírghnéithe

Freagair (i) **nó** (ii).

(i) Mínigh, le cabhair léaráid(í) lipéadaithe, foirmiú tírghné sil-leagain **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

Nó

(ii) Mínigh próiseas ollghluaiseachta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air agus déan cur síos air.

[30m]

C. Próisis Dromchla

Scrúdaigh, agus tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat orthu, conas a chuaigh gníomhaíocht an duine i bhfeidhm ar phróisis abhann, ar phróisis chósta **nó** ar phróisis ollghluaiseachta.

[30m]

Ceist 3

A. Timthriall Carraigeacha

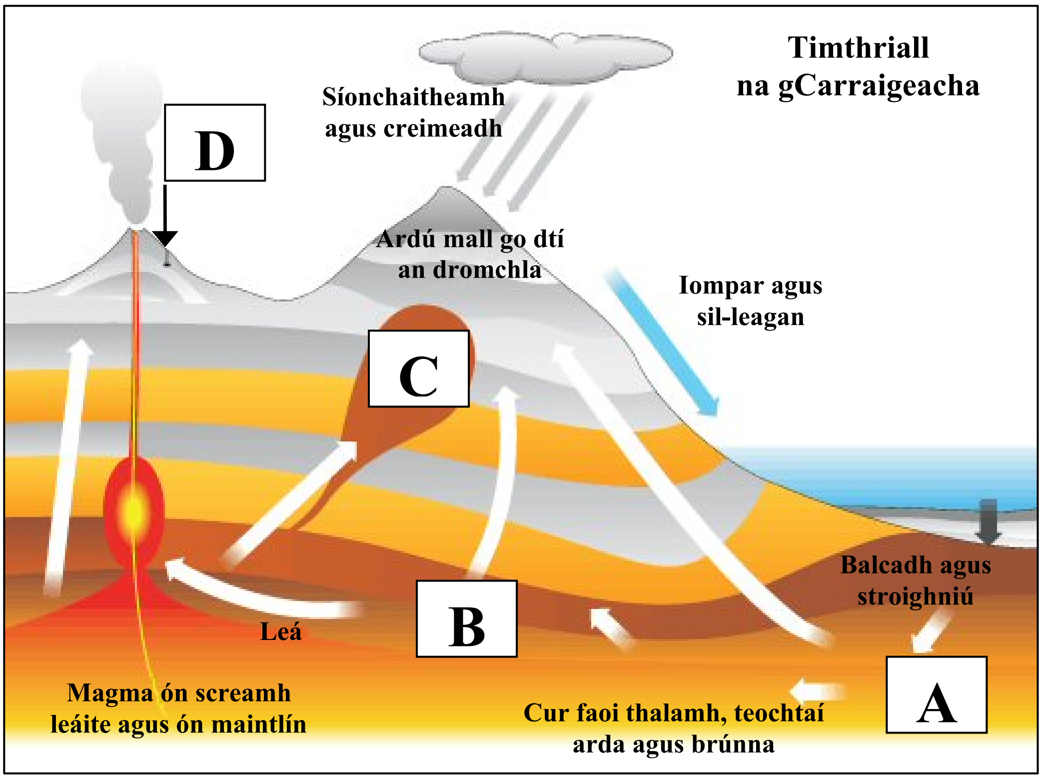

www.bbc.co.uk

Scrúdaigh an léaráid de thimthriall na gcarraigeacha thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Ainmnigh an chatagóir charraige a fhoirmítear ag **A** agus ainmnigh sampla **amháin** den chatagóir charraige sin.

(ii) Ainmnigh an chatagóir charraige a fhoirmítear ag **B** agus ainmnigh sampla **amháin** den chatagóir carraige sin.

(iii) Ainmnigh sampla **amháin** de bhruthcharraig a fhoirmítear ag **C**.

(iv) Ainmnigh sampla **amháin** de bhruthcharraig a fhoirmítear ag **D**.

(v) Mínigh go hachomair an difríocht idir an próiseas síonchaithimh agus an próiseas creimthe.

[20m]

B. Pábháil Aolchloiche

Bain úsáid as léaráid(í) agus mínigh conas a mhúnlaigh síonchaitheamh ceimiceach an phábháil aolchloiche i gceantar carstach.

[30m]

C. Filleadh

Mínigh, agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu, conas a théann filleadh i bhfeidhm ar fhorbairt an tírdhreacha.

[30m]

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Ceist 4 go 6

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 4

A. Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach

Tarraing léarscáil imchrutha de réigiún **Ilchríochach** / réigiún **Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ar an léarscáil sin, taispeáin agus ainmnigh iad seo a leanas:

- Gné den rilíf ainmnithe
- Abhainn ainmnithe
- Lárionad uirbeach ainmnithe
- Príomhbhóthar nó príomhnasc iarnróid.

[20m]

B. Talmhaíocht san Eoraip

Tabhair cúiseanna le forbairt na talmhaíochta i réigiún san **Eoraip** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air, agus tagairt agat do **dhá** cheann ar bith de na tosca sa liosta thíos:

- Rilíf
- Margaí
- Aeráid.

[30m]

C. Daonra na hÉireann

Tabhair cúiseanna le dáileadh an daonra ar fud aon réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 5

A. Trádáil Talmhaíochta in Éirinn

Easpórtáil Feola agus Beostoic as Éirinn

Speiceas	2009 €m	2010 €m	Athrú % 2009-2010
Mairteoil	1,397	1,510	+8
Muiceoil	289	317	+10
Éineoil	183	200	+9
Caoireoil	164	170	+4
Ainmhithe beo	213	245	**X**
IOMLÁN	2,246	2,442	+9

www.themeatsite.com

Scrúdaigh an tábla thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Ríomh **X**, an t-athrú céatadánach ar easpórtáil Ainmhithe beo, idir 2009 agus 2010.

(ii) Cén speiceas ar tháinig an t-athrú céatadánach ab ísle air idir 2009 agus 2010?

(iii) Cén t-ardú a tháinig ar luach airgid na n-easpórtálacha mairteola idir 2009 agus 2010?

(iv) Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** a bhronnann easpórtálacha talmhaíochta ar gheilleagar na hÉireann.

(v) Mínigh go hachomair dúshlán **amháin** a bheidh roimh thionscal talmhaíochta na hÉireann sa todhchaí.

[20m]

B. Coincheap an Réigiúin

Scrúdaigh, agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu, conas is féidir úsáid a bhaint as an tírdhreach fisiceach chun réigiúin a shainmhíniú.

[30m]

C. Gníomhaíochtaí Geilleagracha

Scrúdaigh conas a d’imir **dhá** cheann ar bith de na tosca sa liosta thíos tionchar ar fhorbairt réigiún uirbeach **amháin** i réigiún **Eorpach** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Iompar
- Suíomh
- Gníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil.

[30m]

Ceist 6

A. An tAontas Eorpach (AE) – 'Géarchéim an Euro'

Easnaimh sa bhuiséad (mar chéatadán d'olltáirgeacht intíre) na dtíortha i limistéar an euro sa bhliain 2010

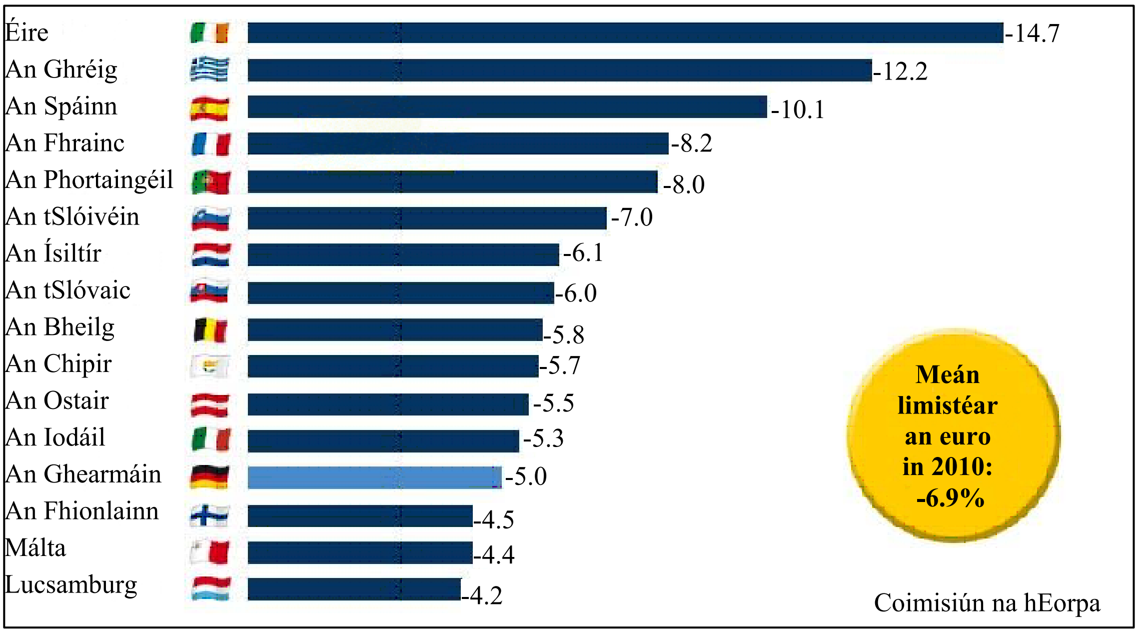

Scrúdaigh an graf thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Cé mhéad tír ina raibh an t-easnamh sa bhuiséad níos mó ná meán limistéar an euro in 2010?

(ii) Cad é an difríocht idir an t-easnamh sa bhuiséad (ina céatadán den olltáirgeacht intíre) in Éirinn agus san Ostair sa bhliain 2010?

(iii) Ainmnigh **dhá** cheann de shé bhallstát bunaidh an chomhaontais a dtugtar an AE air anois.

(iv) Ainmnigh **dhá** bhallstát den AE nach bhfuil i limistéar an euro.

(v) Mínigh go hachomair cad is brí le 'Géarchéim an Euro'.

[20m]

B. Gníomhaíocht Gheilleagrach

Pléigh na tosca a d'imir tionchar ar fhorbairt gníomhaíocht gheilleagrach threasach **amháin** i réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

C. Dinimic na Réigiún - Próisis Dhaonna

Dinimic an daonra	Teanga	Reiligiún
Forbairt uirbeach	Forbairt na tuaithe	

Scrúdaigh conas a chuaigh **dhá** cheann ar bith de na tosca thuas i bhfeidhm ar fhorbairt réigiún **Ilchríochach / Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip), a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

ROINN 2 – TOGHAONAID

Ceist 7 go 12

NÍ MÓR duit tabhairt faoi aon cheist **AMHÁIN** as:

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha

NÓ

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine

Ceist 7

A. An Iarmhairt Cheaptha Teasa

Astú iomlán CO_2 (Gás Ceaptha Teasa), 2009	
Réigiún	**Astú CO_2** (ina mhilliúin de thonaí méadracha)
An Afraic	1,056
Meiriceá Thuaidh	6,954
An Meánoirthear	1,505
An Áise agus an Aigéine	11,219
Meiriceá Láir & Theas	1,384
An Eoraip	4,720
Iomlán	26,838

SAGE

Astú Gás Ceaptha Teasa in aghaidh na hearnála san Eoraip in 2009

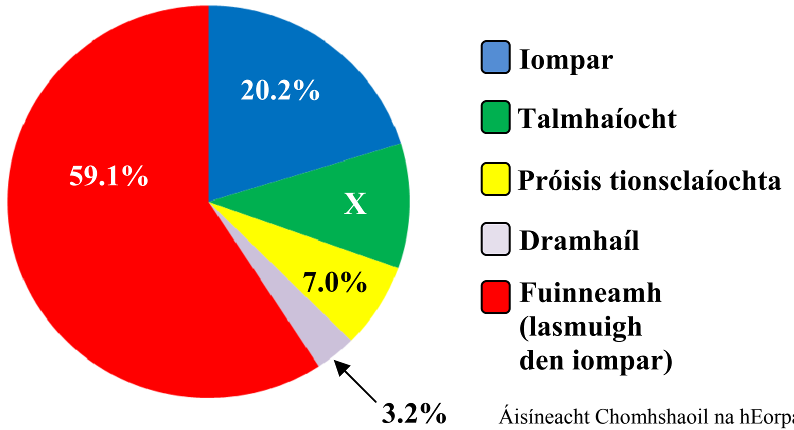

Áisíneacht Chomhshaoil na hEorpa

Scrúdaigh an t-eolas thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Cén réigiún is mó inar astaíodh CO_2 (gás ceaptha teasa) agus cén réigiún is lú inar astaíodh CO_2 (gás ceaptha teasa) in 2009?

(ii) Ríomh **X**, an céatadán den astú gás ceaptha teasa de thoradh na talmhaíochta san Eoraip in 2009.

(iii) Mínigh go hachomair cúis **amháin** gurbh é Fuinneamh (lasmuigh den iompar) an earnáil leis an gcéatadán ab airde astaithe gás ceaptha teasa san Eoraip in 2009.

(iv) Ainmnigh **dhá** ghás ceaptha teasa deachas CO_2.

(v) Luaigh **dhá** shlí a dtéann an iarmhairt cheaptha teasa i bhfeidhm ar an talmhaíocht.

[20m]

B. Forbairt Gheilleagrach

Agus fianaise ón léarscáil 1:50000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á húsáid agat, mínigh **trí** thoisc a raibh tionchar acu ar fhorbairt gníomhaíochtaí geilleagracha sa limistéar a thaispeántar ar an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis.

[30m]

C. Polasaithe an Aontais Eorpaigh

Scrúdaigh an tslí a bhíonn tionchar ag polasaithe an Aontais Eorpaigh ar an bhforbairt réigiúnach in Éirinn.

[30m]

Ceist 8

A. Foinsí Fuinnimh

Meastachán ar fhoinsí dúchasacha fuinnimh in Éirinn sa bhliain 2020 (cuid de na foinsí)

Foinse Fuinnimh	Céatadán
Gás nádúrtha	6.1
Móin	4.9
Grianchumhacht	0.2
Cumhacht hidrileictreach	0.9
Gaoth	2.6
Foraoiseacha agus coillearnach	5.2

Transition Ireland

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann an céatadán measta d'fhoinsí dúchasacha fuinnimh in Éirinn sa bhliain 2020.

(i) Bain úsáid as grafpháipéar agus tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

(ii) Ainmnigh **dhá** fhoinse eile fuinnimh nach bhfuil ainmnithe thuas.

[20m]

B. Geilleagair i mbéal Forbartha

Scrúdaigh iarmhairtí dearfacha agus diúltacha an choilíneachais ar gheilleagar tíre i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

C. Gníomhaíochtaí Geilleagracha

Scrúdaigh na tosca a raibh tionchar acu ar fhorbairt tionscal gan chuing **nó** ar fhorbairt na turasóireachta i ngeilleagar forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 9

A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Chora Droma Rúisc atá in éineacht leis an bpáipéar seo.
Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, leath an fhaid agus leath an leithid.
Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus ainmnigh gach ceann acu seo a leanas:

- Foirgneamh mór atá á thógáil
- An droichead
- Carrchlós mór i lár an tulra
- Limistéar tionsclaíochta sa chúlra.

[20m]

B. Cuideachtaí Ilnáisiúnta (MNC)

Scrúdaigh an chaoi a mbíonn tionchar ag straitéisí corparáideacha ar oscailt agus ar dhúnadh brainsí de chuideachta ilnáisiúnta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

C. Coimhlint Leasa

Agus tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu, scrúdaigh conas a d'fhéadfadh coimhlint a theacht chun cinn idir leasa eacnamaíochta agus leasa comhshaoil.

[30m]

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Ceist 10 go 12

Ceist 10

A. Léarscáil Stairiúil

Léarscáil Stairiúil de Chora Droma Rúisc

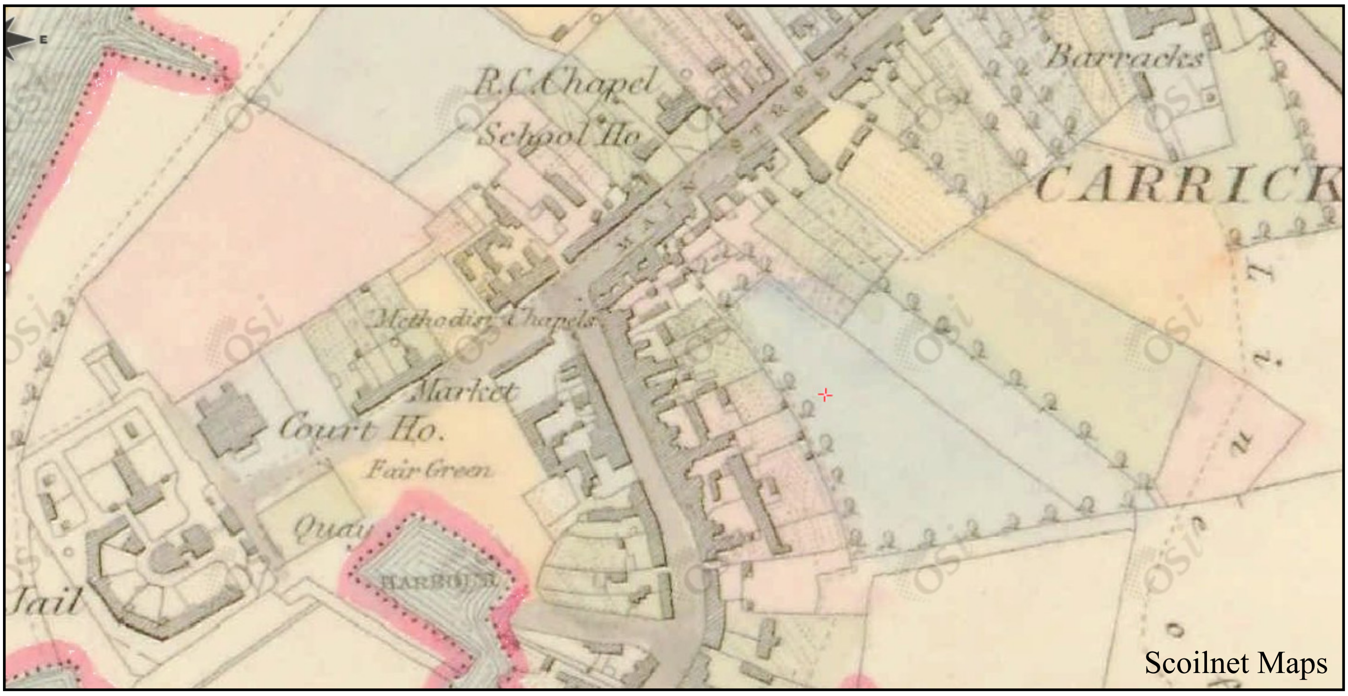

Scrúdaigh an léarscáil stairiúil de Chora Droma Rúisc a thaispeántar thuas.
Tarraing sracléarscáil den léarscáil stairiúil agus ar an tsracléarscáil sin, tarraing agus ainmnigh gach ceann acu seo a leanas:

- Dhá bhóthar / dhá shráid a bhuaileann le chéile
- Faiche an Aonaigh
- An scoil
- Foirgneamh riaracháin.

[20m]

B. Uirbiú

'Tá iarracht déanta ag na húdaráis i gcathracha sa domhan atá i mbéal forbartha fadhb an fháis uirbigh thapa a shárú.'
Scrúdaigh an ráiteas thuas agus tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

C. Athrú Daonra

Comhchoda den athrú ar dhaonra na hÉireann (meánfhigiúirí bliantúla)
i ngach tréimhse idir na daonáirimh, 1956-2011

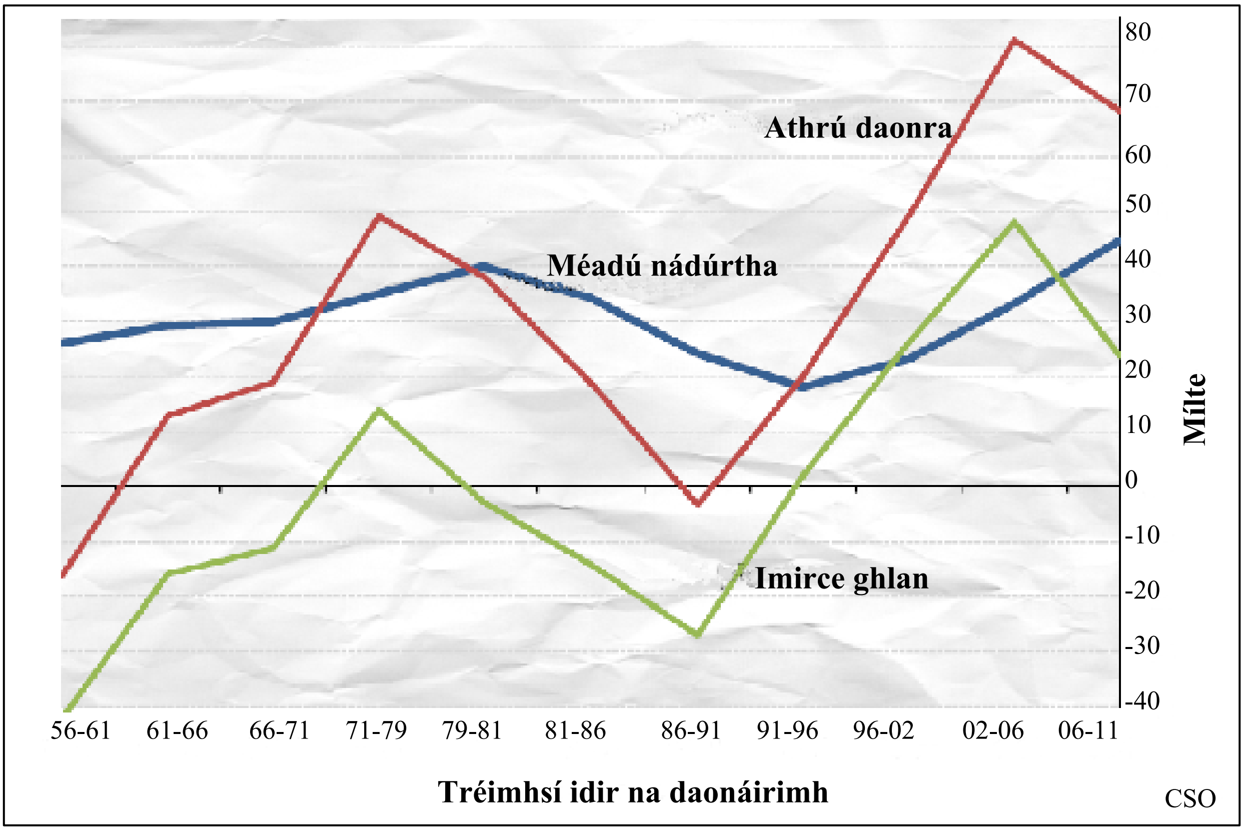

Agus tagairt agat don ghraf thuas, déan cur síos ar **thrí** athrú ar dhaonra na hÉireann idir 1956 agus 2011 agus mínigh iad.

[30m]

Ceist 11

A. Iompar agus Trácht

Feithiclí nua a cláraíodh de réir aicme chánachais ó Eanáir go Lúnasa, 2008 go 2010

Aicme Chánachais	2008	2009	2010
Príobháideach	137,566	49,142	73,689
Feithiclí Earraí	27,200	7,744	8,462
Tarracóirí	3,579	1,583	1,081
Gluaisrothair	2,508	1,553	1,048
Eile	2,751	1,058	630
Iomlán	**173,604**	**61,080**	**84,910**

An Príomh-Oifig Staidrimh

Scrúdaigh an tábla thuas agus freagair na ceisteanna a leanas.

(i) Cé mhéad feithicil phríobháideach a cláraíodh ó Eanáir go Lúnasa sa bhliain 2009?
(ii) Cén laghdú céatadánach a tháinig ar na feithiclí earraí a cláraíodh ó Eanáir go Lúnasa idir 2008 agus 2009?
(iii) Mínigh go hachomair cúis **amháin** leis an laghdú seo.
(iv) Luaigh **dhá** chúis le plódú tráchta.
(v) Mínigh go hachomair slí **amháin** a ndéanann na húdaráis iarracht ar fhadhb an phlódaithe tráchta a réiteach.

[20m]

B. Feidhmeanna Uirbeacha

Scrúdaigh an t-aerfótagraf atá in éineacht leis an bpáipéar seo.
Scrúdaigh **trí** fheidhm dhifriúla ar bith atá ag Cora Droma Rúisc agus fianaise ón aerfótagraf á húsáid agat mar thacaíocht le do fhreagra.

[30m]

C. Athrú Déimeagrafach

Mínigh conas a théann dul chun cinn sa teicneolaíocht i bhfeidhm ar fhás daonra agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

Ceist 12

A. Ionchas Saoil

Ionchas Saoil na gCailíní ag am a mbreithe (ina bhlianta)

Tír	1990	2009
An Bhulgáir	75	77
Éire	78	83
An Ghearmáin	80	83

Eurostat

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann ionchas saoil na gcailíní ag am a mbreithe i roinnt tíortha san Eoraip.

(i) Bain úsáid as grafpháipéar agus tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

(ii) Luaigh **dhá** chúis a bhfuil an t-ionchas saoil ag ardú san Eoraip i gcoitinne.

[20m]

B. Dáileadh Daonra

Agus tagairt agat don léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo, bain úsáid as eolas lonnaíochta chun na príomhghnéithe den dáileadh daonra sa cheantar a léirítear ar an léarscáil a mhíniú.

[30m]

C. Athrú ar Phatrúin Talamhúsáide

Déan cur síos ar an athrú ar an talamhúsáid i limistéar uirbeach a bhfuil staidéar déanta agat air agus mínigh é.

[30m]

ROINN 3 – ROGHAONAID

Ceist 13 go 24

Freagair ceist **AMHÁIN**

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

Idirspleáchas Domhanda

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

13. Scrúdaigh an tionchar a bhíonn ag Eagraíochtaí Neamhrialtasacha (NGOs) ar chumhachtú daoine, agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[80m]

14. Scrúdaigh an ról a bhíonn ag fiachas náisiúnta, trádáil chóir agus pátrúin de sheilbh talún i bhforbairt gheilleagrach tíortha i mbéal forbartha.

[80m]

15. Scrúdaigh na cúiseanna le dífhoraoisiú ar scála áitiúil agus ar scála domhanda agus na hiarmhairtí a bhaineann leis.

[80m]

Geo-éiceolaíocht

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

16. Mínigh conas atá an síonchaitheamh, an láisteadh agus an podsalúchán tar éis dul i bhfeidhm ar thréithe na hithreach.

[80m]

17. Pléigh conas is féidir le gníomhaíochtaí an duine creimeadh na hithreach a bhrostú.

[80m]

18. Scrúdaigh conas is féidir le **trí** cinn ar bith de na gníomhaíochtaí sa liosta thíos dul i bhfeidhm ar bhithóim:

- lonnaíocht luath agus glanleagan foraoisí
- glanleagan foraoisí trópaiceacha báistí
- cleachtais diantalmhaíochta
- forbairt thionsclaíoch.

[80m]

Cultúr agus Ionannas

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

19. Is féidir go dtarlódh coimhlintí idir rialtais náisiúnta agus grúpaí cultúir.
Pléigh é sin.

[80m]

20. Scrúdaigh tionchar an choilíneachais ar dháileadh ciníocha.

[80m]

21. Scrúdaigh tábhacht na teanga mar tháscaire cultúrtha.

[80m]

Comhshaol an Atmaisféir agus na nAigéan

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

22. Is féidir le tréithe aeráide athrú le himeacht an ama agus in áiteanna difriúla.
Pléigh an ráiteas seo agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[80m]

23. Scrúdaigh tionchar an fhliuchrais ar an talmhaíocht agus ar sholáthar uisce tí.

[80m]

24. Scrúdaigh an malartú uisce idir na haigéin agus an t-atmaisféar.

[80m]

Leathanach Bán

Leathanach Bán